

SZOFTVER

B. PAPP ESZTER

A Visual Thesaurus

A *Visual Thesaurus* (VT) különleges digitális szótár és tezaurusz egyben: interaktív és rendkívül innovatív. A Thinkmap segítségével fejlesztették, amely megkísérli utánozni a mentális lexikon szerkezetét. A VT létezik online és letölthető változatban is, itt az online változatot mutatom be (visualthesaurus.com), és ingyen kipróbálhatja az interneten bárki, akinek a számítógépén van Java program. Ha előfizetünk a szolgáltatásra (havi 2,95 dollárért vagy évente 19,95 dollárért), hozzáférünk a többnyelvű szótárhoz is, amely holland, francia, német, olasz és spanyol szavakat is tartalmaz. Figyelembe véve, hogy minden angol egynyelvű papír alapú középszótár többre kerül ennél, már így is megéri.

Az angol szótár 145 ezer szót tartalmaz. Ebből 39 ezer tulajdonnév (személynevek, márka-
nevek), tehát a szótár enciklopédikus információt is tartalmaz, igaz, csak röviden. Robert Burns nevét beírva például azt kapjuk, hogy ünnepelt skót költő (1759–1796). Viszont ha a nevére a jobb egérgombbal rákattintunk, rögtön egy internetes keresőben találjuk magunkat, ahol bővebb információhoz juthatunk.

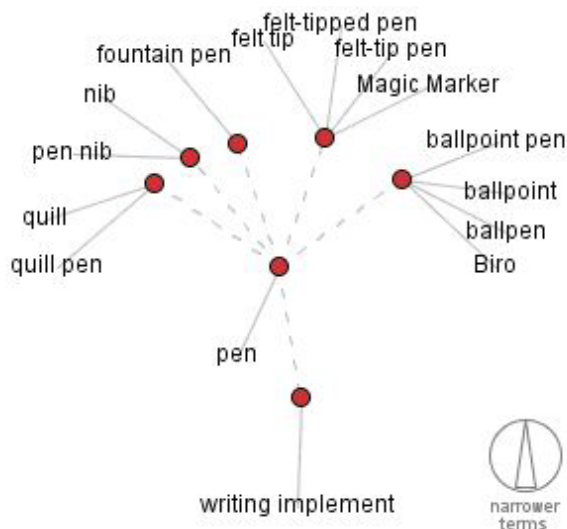
A VT különlegessége abban rejlik, hogy az elektronikus szótároktól megszokott funkciókon túl (például definíciókat és példamondatokat ad, meghallgathatjuk a szavakat brit és amerikai kiejtéssel) az egyes szavak szemantikai mezejét is megmutatja: megnézhetjük egy szó szinonimáit és ellentéteit, valamint a hozzá leggyakrabban kapcsolódó más szavakat is. Mindezt pókháló-ábrán szemlélteti, akár három dimenzióban is.

A hálóban megjelenő szavak szófaját színekkel kódolja a program: pirossal jelzi a főneveket, zölddel az igéket, sárgával a melléneveket és lilával a határozószókat.¹ Mindezekon túl a háló nem statikus, hanem tetszés szerint tovább alakítható azzal, hogy egy másik szót húzunk középre az egérrel, és így a VT az új központ köré rajzolja ki a szemantikai mezőt. A háló alakját saját ízlésünknek megfelelően alakíthatjuk, ami akkor lehet érdekes, ha másokkal is meg kívánjuk osztani. A kirajzolt hálót e-mailben elküldhetjük, kinyomtathatjuk, sőt akár egyedi pólófeliratot, bögrét vagy üdvözlőlapot is készíthetünk.

Ha hibásan írtunk be egy keresett szót, a szótár segítőkészen felkínál lehetséges más szavakat, brit és amerikai helyesírással egyaránt, ezek közül kiválaszthatjuk a keresettet. A helyesírást fejleszti még egy játék is, a *Spelling Bee*, ahol hallás után kell leírni szavakat. Ha a könnyű szavak nem jelentenek kihívást, egyre nehezebb szavakat hallunk. Két sikertelen próbálkozás után segítséget kapunk, de a megoldást csak a harmadik próbálkozás után lehet megnézni.

Mindez már eddig is lenyűgöző, de a VT weboldalán ennél sokkal többet találnak a szavak iránt érdeklődők. A főoldalon hetente olvasható egy-két új cikk vagy eszmefuttatás, amely

¹ Az eredeti ábra csomópontjai piros színűek. – *A szerk.*

A pen szó ábrájának egy része: tollfajták

kapcsolódik a szavakhoz, a nyelvhez. Ezeket részben maguk a szótár fejlesztői írják, részben a felhasználók. Természetesen hozzá lehet szólni a cikkekhez, így mindenki kifejtheti a véleményét. Emellett számos olyan fórum nyílik a főoldalról, ahol a nyelvhasználók által felvetett helyesírási vagy nyelvhelyességi problémákra keresnek megoldást, többször amerikai egyetemi tanárok, lexikográfusok segítségével. A haladó nyelvtanulók és nyelvtanárok itt számos olyan nyelvi jelenségről tájékozódhatnak, amelyek egészen frissek, most vannak kialakulóban, és ezért semmilyen könyvben vagy papír alapú szótárban nincs róluk információ. Egy példa: április 30-án jelent meg egy írás a *swine flu* (sertésinfluenza) kifejezés kialakulásáról, a fertőzés háttéréről, és ennek kapcsán egy rövid nyelvészeti eszmefuttatást olvashatunk arról, hogy az a szórövidülés, amely az angol *influenza* → *flu* kialakulásánál tetten érhető, még milyen szavakban jelenik meg. A bejegyzés két linket is felkínál: az egyikben egy lexikográfus beszél a *swine flu* terminusról és egyéb nevekről, a másik pedig egy népszerű amerikai komikus, Jon Stewart jelenetét mutatja meg a betegségről.

Léteznek külön rovatok kifejezetten az oktatók, nyelvtanárok munkájának segítésére, például ahhoz adnak ötleteket, hogyan lehet a Big Brother [Való Világ] műsort tanórán felhasználni. Más helyeken nyelvészek, oktatók, lexikográfusok, írók és üzletemberek gondolatait olvashatjuk a nyelvről, a szavakról és az írásról.

Aki a kevésbé tudományos dolgokra kíváncsi, az talál itt keresztretjvényt is, amellyel VT-pólót lehet nyerni. Aki pedig a véletlenre bízna szótanulását, az minden nap új szót talál a főoldalon, sőt erre a szolgáltatásra fel is iratkozhat, és így e-mailben megkapja a napi adagot. Közvetlenül ez alatt a főoldalon néhány pókháló-ábrát láthatunk, amelyek valamilyen téma köré csoportosítva tárnak eléink megtanulandó szavakat. Jelenleg a „szárnya van” tulajdonság köré gyűjtött ábrák láthatók, amelyeknek a középpontjában a legkülönfélébb szavak állnak a méhecskétől a különböző madarakon és a repülőgépen át az épületig (hiszen annak is van szárnya).

És végül lássuk az oldal számomra legérdekesebb szolgáltatását, a *Vocabgrabber*-t, amely egy szókincs-kivonatoló modul. Ide egy maximum 200 ezer karakteres szöveget másolhatunk be, a program pedig kigyűjti azokat a szavakat, amelyek benne vannak a VT-ben. A kigyűjtött

szavakat megtekinthetjük betűrendben, a szövegben való előfordulásuk, illetve a szövegben való gyakoriságuk sorrendjében, de a szövegtől független gyakorisági sorrendben is, vagy éppen tudományterületenként csoportosítva. Arra is lehetőség van egyetlen kattintással, hogy megtekintsük az összes szó pókháló-ábráját. Természetesen bármelyik szóra kattintva a program megmutatja a hozzá tartozó részletes információkat, és a szövegből kigyűjti azokat a mondatokat, szövegrészeket, amelyekben az adott szó szerepel, így a konkrét nyelvhasználatra is láthatunk példákat.

A *Visual Thesaurus*-t mindenkinek ajánlom, aki érdeklődik az angol nyelv iránt. Kezdő nyelvtanulók is hasznosnak fogják találni, de a felkínált összes lehetőséget főként a haladó nyelvtanulók, nyelvhasználók tudják kiaknázni. Nyelvtanárok is biztosan nagyon hasznosnak találják a szavaknak ezt a fajta megjelenítését, hiszen hatékonyan alkalmazható órai szókincsbővítésre is. A konkrét tanítási ötletek felhasználásával pedig akár minden héten tarthatnak olyan órákat, amelyeken szókincsbővítésen túl a legfrissebb kultúra-specifikus ismereteket is átadhatják, amit bizonyára a nyelvtanulók is sokkal élvezetesebbnek találnak a tankönyveknél.